

Uppsala

2016-04-11

Misskött om- organisation av servicebaser

En rapport av Liberalerna om majoritetens
hantering och konsekvenserna för brukarna.

Via en servicebas får människor med funktionsnedsättning som genom LSS (lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade) har rätt till särskilt boende, stöd och hjälp med det man kan behöva för att leva ett liv så likt andras som möjligt. Det kan röra matlagning, personlig hygien, fritid, skötsel av hem, planering av vardagen, handling och annat som individen avgör i samråd med kommunen.

Man bor i egen lägenhet, men har möjlighet till stöd och service från basen under en stor del av dygnet.

På basen ordnas också sociala aktiviteter och man har möjlighet att träffa andra.

Varför en rapport?

Omsorgsnämnden (OSN) i Uppsala kommun beslutade 20 januari 2016 om en organisatorisk förändring av servicebaserna, som ger stöd till funktionshindrade i deras bostäder. Förändringen innebär att 14 baser blir 9. Även baser som inte slås samman med andra berörs av den organisatoriska förändringen och får ändrade villkor. Förändringen ska enligt förslaget "innebära bättre tillgänglighet för den enskilde utifrån individuella behovsbedömningar av stödbehovet". Liberalerna har från flera hålls nåtts av information som tyder på motsatsen.

Lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade

Verksamhet enligt denna lag ska:

"främja jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhällslivet"

"vara grundad på respekt för den enskildes självbestämmanderätt och integritet"

"den enskilde skall i största möjliga utsträckning ges inflytande och medbestämmande över insatser som ges"

Rätten till delaktighet och inflytande över sitt liv

LSS är en stark rättighetslagstiftning och Uppsala kommun är involverade i brukarråd och andra sammanhang för att främja stödandvändarnas delaktighet i beslut och verksamhetsutformning som rör dem. **I detta fall, med en stor förändring som påverkar vardagslivet för många, har man inte involverat de berörda personerna, deras närstående eller andra företrädare, som gode män eller förvaltare, för att utreda konsekvenserna av en förändring.** Uppsala kommun har endast vänt sig till föreningarna FUB och Autism och Aspergerföreningen med information, vilket i sammanhanget inte kan anses tillräckligt och tillfredsställande. I Uppsala kommuns servicebostäder kopplade till servicebaserna bor 141 personer, varav 135 med rätt till stöd inom ramen för LSS. Övriga 6 har

Sol-beslut. Våldigt många av dessa 141 personer som berörs av förändringen är varken medlemmar i FUB eller Autism och Aspergerföreningen. **De har inte på något vis tillfrågats eller informerats om förändringen förrän de, flera veckor efter att beslutet om förändringen fattats i OSN, fick en kallelse till ett informationsmöte som skulle ske några veckor senare. Informationsmötet informerade om beslutade förändringar och gav inte på något vis berörda möjlighet till inflytande.** Informationen gavs dessutom efter att överklagandetiden gått ut.

På ett av informationsmötena sade en av kommunens ansvariga för förändringen att "det hade varit för tidskrävande, kunde ta 4-5 år" att fråga de berörda om hur de uppfattade förslaget och skulle påverkas av förändringen. Det var bråttom att genomföra förändringarna fick åhörarna veta. **Uppsala kommun har alltså här tydligt missat den del i lagstiftningen som säger att den enskilde ska ges möjlighet till inflytande och medbestämmande, med som enda förklaring att det hade varit jobbigt.**

Bättre tillgänglighet för den enskilde – nej!

Förändringen ska innebära bättre tillgänglighet för den enskilde står det i handlingen som OSN fattat beslut om. Förändringen implementerades från 4 april, och för boende kopplade till en av baserna i södra delarna av Uppsala har nu öppettiderna på basen för social stimulans och sällskap minskats från 8,5 timme per vecka till 4 timmar per vecka. Det är mer än en halvering. Ett av uppdragen enligt LSS är full delaktighet i samhällslivet, vilket inkluderar möten med andra och kultur och fritidsaktiviteter. **Många av personerna boende i servicebostäder riskerar bli mer isolerade och ensamma nu när basernas öppettider minskats.** På informationsmötet sades dessutom av omsorgsförvaltningens ansvariga "kom bara förbi när det passar dig" apropå tillgängligheten till basen – i den skriftliga informationen som gått ut från Vård & Omsorg står "ring först".

Personaltätheten minskas på flera håll i samband med omorganisationen, vilket gör att det blir svårare för de boende att få stöd till sociala aktiviteter och fritidsaktiviteter, vilket de har rätt till. Kommunen hänvisar vid fråga till att mer kan ske i grupp, men det passar långt ifrån alla personer och alla sammanhang. **Barbro Lewin, forskare vid Uppsala Universitet, menar att LSS är en "hyperindividualistiskt möjlighetslagstiftning" som utgår från var och ens önskemål och behov.** Med det i åtanke är enbart gruppaktiviteter inte i enlighet med lagens intentioner.

Liberalerna saknar svar på hur neddragningen av personal ska hanteras när daglig verksamhet stänger sommartid och på helgerna då många är hemma? Vad kan servicebasen erbjuda då jämfört med tidigare? Om den ordinarie personalen inte räcker till för fritidsaktiviteter, ämnar

man öka antalet timmar stödanvändarna har rätt till ledsagning eller kontaktperson och anställa fler ledsagare/kontaktpersoner då? Hur påverkar detta i så fall besparingarna som organisationsförändringen ska leda till?

Avståndet till servicebasen blir för många nu avsevärt längre. Det är en fråga om trygghet, vilket kan vara väldigt viktigt för många av stödanvändarna, och en fråga om möjlighet att delta i de sociala aktiviteter som faktiskt ändå erbjuds. **Exempelvis kan det som ung kvinna kännas otryggt att promenera från exempelvis servicebasen på Altfiolvägen i Gottsunda till den egna servicelägenheten på Valthornsvägen sent på kvällen. Det kan leda till att stödanvändarna faktiskt inte känner att de har praktisk möjlighet att delta, att personalen på servicebasen har tid att följa med alla stödanvändare hem är inte rimligt att tro.**

Personer boende i dessa servicebostäder har erbjudits bostad utifrån sina behov och önskemål och tackat ja utifrån presenterade förutsättningar. Till exempel att servicebasen finns på nära håll. Om basen nu finns flera hundra meter längre bort, med mindre personal, sämre öppettider, och en personalgrupp bestående av enbart ett kön (som gäller i åtminstone ett fall) är förutsättningarna helt andra. Särskilt om man har ett rörelsehinder och svårigheter att ta sig fram själv. **Möjligheten att få den hjälp man har rätt till och hade innan har minskat, liksom otryggheten kan öka.**

Konsekvenser för jämställdhet

I ärendet står det att förändringen inte ger några konsekvenser för jämställdheten. Det stämmer inte. Förändringen av personalgrupperna har i åtminstone ett fall lett till att en fram till nyligen väl blandad personalgrupp nu enbart består av kvinnor (för tillfället ersätts en av dessa av en manlig vikarie). Gruppen som personalen ska ge service till är blandad, och för den enskilde individen kan det vara viktigt att mötas av en varierad personalgrupp. För en ung kille som ska beskriva sina hjälpbehov, och ta emot den praktiska hjälpen, kan det vara lättare att ibland ha en man till sin hjälp. Den omvända situationen kan också råda, att kvinnliga servicetagare ibland föredrar att få hjälp av kvinnor.

Däremot finns så vitt Liberalerna vet inget som talar för att det skulle ske en försämring av jämställdheten kopplat till det stöd som erbjuds till män respektive kvinnor.

Ekonomiska aspekter

Om man inte tillräckligt har utrett hur detta kommer att påverka personerna som bor i en servicebostad, kan man inte vara säker på att kostnadsbesparingen blir 7 miljoner som sägs i ärendet.

Servicebostäderna har i flera fall tillgänglighetsanpassats just efter de personer som nu bor där. Det är en stor investering, i vissa fall upp till ett par hundra tusen kronor. Om förändringen leder till att personer inte kan bo kvar, utan måste flytta, förlorar kommunen en del av besparingen som ska göras i och med neddragningen av baserna. Kanske tillkommer också kostnader för anpassning av nytt boende.

Om personalen inte räcker till för att uppfylla åtaganden om fritidsaktiviteter, kommer extra personal möjligen behöva anställas och avlönas, vilket påverkar besparingen.

Den rödgröna politiken

Den styrande majoritetens Mål och budget 2016 innehåller för vård och omsorg inriktningsmålet

”inflytande och delaktighet och inom välfärden ökar för Uppsalaborna” (s. 41)

och den riktade satsningen

”Genom att öka möjligheten till inflytande och egenmakt för nämndens målgrupp ska det stöd och insatser nämnden erbjuder bättre motsvara behov som målgruppen har” (s.42).

Liberalerna kan inte se att majoritetens agerande i detta fall stämmer överens med presenterade ambitioner eller på något vis syftar till att nå målen som beskrivs ovan.

Liberalernas ställningstagande

- Liberalernas syn på hanteringen av den organisatoriska förändringen kan sammanfattas med ett ord - oacceptabelt.
- Den rödgröna majoriteten kör över stödandarna, vilka inte har givits sin lagstadgade rätt till inflytande och medbestämmande och som grupp har små möjligheter att göra sina röster hörda och protestera mot kommunens beslut. ”Att samtidigt satsa på delaktighetsråd känns som ett hån”, som en stödandare uttryckte det.
- Att inte genomföra en ordentlig konsekvensanalys innan beslut fattas är oansvarigt. Det är att spela med invånarnas skattepengar och chansa med människors liv.
- Liberalerna förväntar sig att Uppsala kommun ovillkorligen följer LSS intentioner.
- Liberalerna förväntar sig att ärenden som kommer upp för hantering av Omsorgsnämnden är väl beredda. Förvaltningen måste ha erbjudit möjlighet till delaktighet och medbestämmanden för dem som påverkas och gjort rimliga konsekvensanalyser.

Liberalerna föreslår

- Att inför samtliga nämndbeslut framöver ska berörda givits möjlighet till reell delaktighet och inflytande i enlighet med Mål och budget 2016 s. 41 och 42.
- Att Liberalernas yrkande om en uppföljning av hur berörda uppfattar organisationsförändringen av servicebaserna genomförs skyndsamt.
- Att framtida ekonomiska konsekvensanalyser ska utgå från en helhet för samhället, kommunen och den enskilde.
- Att personalen ska återgå i den omfattning som var innan förändringen genomfördes. Mellan april och augusti ska en ny genomlysning genomföras för ett nytt ställningstagande angående omorganisationen i augusti.
- Att nämnden säkerställer tillräckliga resurser för att möta uppdrag i enlighet med LSS under sommaren.